

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Social'no-psychologichni zakonimirnosti stanovlennja ekonomichnoi' kul'tury molodi: monografija / V.V. Moskalenko, O.V. Lavrenko, N.M. Dembyc'ka, I.K. Zubiashvili [ta in.]; za red. V.V. Moskalenko – K.: Pedagogichna dumka, 2015. – 405 s.
2. Social'no-psychologichni problemy stanovlennja sub'jekta ekonomichnoi' socializacii': monografija / T.V. Govorun, N.M. Dembyc'ka, I.K. Zubiashvili, L.M. Karamushka, O.V. Lavrenko, O.O. Mishhenko, V.V. Moskalenko, Ju.Zh. Shajgorodskij./ Red. V.V. Moskalenko – Kirovograd, 2012. – 205 c.

Dembytska, N.M. System model of social and psychological support for student economic socialization. Patterns of youth economic socialization, great socializing potential of secondary education and the needs of society in the development of entrepreneurship culture in younger generations in Ukraine necessitate the development of specific areas of social and psychological support for the development of secondary school student economic culture.

Social and psychological support for secondary school student economic socialization is seen as a system of social and psychological methods and means to influence students in order to typify their economic and psychological qualities and properties to meet the socio-economic requirements. In addition, social and psychological support for secondary school student economic socialization is a system of methods, techniques and forms of students' continuous and regular practicing of various environment-acceptable methods of economic benefit appropriation and gaining within students' authentic socio-psychological space of economic activities. This process is considered as a complex system of measures to optimize the process of secondary student economic socialization aimed to develop students' entrepreneurship qualities, expand and improve the social and psychological space of their relations while alienating and/or appropriating economic benefits, as well as to improve students' attitudes towards themselves and other property owners.

The article discusses the systematic approach to the structural components of secondary school student economic socialization including the diagnostic, planning, instrumental, organizational and analytical components.

Stressing the cyclical nature of the socio-psychological support for secondary school student economic socialization, the author analyzes psychologist / counselor work at the preparatory, basic and final stages of this process.

Keywords: social and psychological for support economic socialization, secondary school student, social and psychological space, economic socialization, economic culture of personality

Відомості про автора

Дембицька Наталія Миколаївна, провідний науковий співробітник лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, м. Київ, Україна.

Dembytska, Natalia M., PhD, Leading Researcher, Laboratory of organizational and social psychology, G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

E-mail: natalyde@ukr.net

УДК 316.6

Зубіашвілі І. К.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Зубіашвілі І.К. Психологічні закономірності здійснення економічної соціалізації учнівської молоді в сучасних умовах. У статті розглядаються психологічний зміст та закономірності здійснення економічної соціалізації учнівської молоді в сучасних умовах трансформації українського суспільства. Розглядаються основні наукові підходи до визначення економічної соціалізації. Розкривається специфіка економічної соціалізації особистості на різних вікових етапах її розвитку. Економічна соціалізація розглядається як процес освоєння молодого людиною основних моделей економічної поведінки й економічних ролей, в результаті чого формується власна стратегія усвідомленої економічної поведінки, в процесі якої вона реалізує свої економічні інтереси, задовольняє свої потреби з орієнтацією на соціальні, морально-етичні настанови, вироблені в цьому суспільстві.

Ключові слова: соціалізація, економічна соціалізація, аспекти соціалізації, функції, економічна поведінка.

Зубіашвілі І.К. Психологические закономерности осуществления экономической социализации учащейся молодежи в современных условиях. В статье рассматриваются психологическое содержание и закономерности осуществления экономической социализации учащейся молодежи в современных условиях трансформации украинского общества. Рассматриваются основные научные подходы к определению экономической социализации личности на разных возрастных этапах ее развития. Экономическая социализация рассматривается как процесс освоения молодым человеком основных моделей экономического поведения и экономических ролей, в результате чего формируется собственная стратегия осознанного экономического поведения, в процессе которой он реализует свои экономические интересы, удовлетворяет свои потребности с ориентацией на социальные, морально-этические установки, выработанные в данном обществе.

Ключевые слова: социализация, экономическая социализация, аспекты социализации, функции, экономическое поведение.

Постановка проблеми. Вступ сучасного світу в епоху глобалізації позначився кардинальними змінами практично у всіх сферах суспільного життя. Революційний стрибок у розвитку інформаційних технологій, який є основою цього феномену, різко перетворив картину світової економіки, політичної, соціальної та духовної галузей життєдіяльності людини. Процеси глобалізації змінили життєві цілі людей, проявили нові умови, форми, фактори та інститути соціалізації. Мова йде про формування в XXI сторіччі світового ринку праці та надмобільності трудових ресурсів; загострення проблем, пов'язаних з мігрантами та їх інтеграцією в соціум; зміну цілей, задач і структури освіти в рамках Болонського процесу. У самому суспільстві змінюється роль інститутів соціалізації й освіти, завдяки розвитку комунікативного простору як атрибуту глобалізації; все більше розвивається віртуальність як новий спосіб соціалізації. У зв'язку з цим з'являються нові завдання в плані теоретичного осмислення і конкретизації найважливіших аспектів соціалізації учнівської молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науці стають затребуваними концепції економічної соціалізованості особистості, що формується в мінливих соціально-економічних умовах. Витоки сучасних теорій соціалізації зосереджені в працях таких зарубіжних вчених, як Е. Гідденс, Ф. Гіддингс, У. Джемс, Е. Дюркгейм, Т. Парсонс, Г. Гард та ін. У вітчизняній та російській науці поняття «соціалізація» досліджували в рамках різних дисциплінарних підходів Г. Андреева, О. Асмолов, Н. Дембицька, А. Ковальова, І. Кон, О. Лавренко, О. Мудрик, В. Москаленко, В. Мухіна, О. Петровський та ін.

Мета статті. В результаті теоретичного аналізу наукових джерел виявити та обґрунтувати соціально-психологічні особливості змісту та специфіки економічної соціалізації учнівської молоді.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Соціалізація (від лат. *socialis* – суспільний) – процес засвоєння індивідом певної системи знань, норм і цінностей, які дозволяють йому функціонувати в якості повноважного члена суспільства. Цей процес включає як цілеспрямований вплив на особистість (виховання), так і стихійні спонтанні процеси, що впливають на її формування.

Вплив суспільства на особистість здійснюється або безпосередньо, або через групу. Конкретні групи, в яких особистість приєднується до систем цінностей і норм, є інститутами соціалізації. Соціалізація відбувається в сім'ї, у школі, вищому навчальному закладі, у професійній сфері. Все більш впливовими засобами соціалізації стають засоби масових комунікацій (телебачення, міжнародна інформаційна мережа «Інтернет» тощо).

У діяльній формі соціалізація особистості пов'язана з пізнавальною, економічною, соціально-політичною діяльністю людини, які імпліцитно включені у всі основні види діяльності – спілкування, гру, навчання і працю.

Теоретичний аналіз досліджень, присвячених проблемі соціалізації, дозволяє визначити нові тенденції, що супроводжують процес економічної соціалізації особистості в умовах трансформації українського суспільства: різка зміна укладу життя, коли старше покоління стає нездатним забезпечити наступність при передачі соціального досвіду; вплив соціально-економічних факторів на формування ціннісних орієнтацій молоді та її життєвих настанов (соціальне розшарування населення, зміна структури зайнятості, низький рівень оплати праці, недоступність житла, падіння престижу чесної праці тощо); зростання ролі віртуального простору в конструюванні свідомості та поведінкової практики молоді.

Сутність економічної соціалізації ми розглядаємо, з одного боку, як входження індивіда в соціально-економічне середовище, систему соціально-економічних зв'язків, а з іншого – як активне відтворення системи соціально-економічних зв'язків індивідом в ході його діяльності та включенні в соціально-економічне середовище (Г. Андреева, О. Мудрик), щоб молоді люди не лише засвоювали соціально-економічний досвід, але і як представники соціальної групи, що динамічно розвивається, швидко адаптувалися до реалій життя, активно перетворювали суспільні цінності в особисті орієнтації та настанови. Саме від активності молоді залежить просування України на шляху прогресу та побудова соціально-орієнтованої економіки [1; 7].

На підставі наведених вище теоретико-методологічних положень нами поставлена задача виявлення сутності й структури економічної соціалізації учнівської молоді; факторів, що впливають на цей процес; психолого-педагогічних умов ефективної підготовки підростаючого покоління до економічної діяльності.

Спочатку дослідники розглядали соціалізацію як цілісний процес, не вивчаючи її окремих складових, не враховуючи її варіативності. Однак надалі цей процес був розглянутий з різних позицій. Аналіз праць зарубіжних і вітчизняних досліджень (Г. Андреева, П. Бергер, Т. Лукман, Н. Смелзер, Д. Майерс, В. Москаленко, Я. Гилінський, О. Мудрик, А. Ковальова) дає змогу виявити наступні класифікації соціалізації: за характером впливу агентів соціалізації (первинна та вторинна), за змістом (професійна, правова, політична, економічна, гендерна), за результативністю (успішна, кризова, реабілітаційна, примусова), за стадіями (дотрудова, трудова, післятрудова).

Вперше термін «економічна соціалізація» використали представники зарубіжної економічної психології С. Камінгс і Д. Тейбел, які розглядали економічну соціалізацію як процес засвоєння індивідуумами соціального досвіду в економічній сфері життя [8].

Російські вчені А. Журавльов та Т. Дробишева пов'язують існування різних аспектів соціалізації з тим, що змістові компоненти соціалізації особистості в умовах економічних відносин в суспільстві

визначаються не лише психологічними, а й економічними законами, які не можуть бути розглянутими в рамках загальної теорії соціалізації [4]. О. Вяткін називає ознаки, що роблять соціалізацію економічною: по-перше, у випадках, коли сам процес соціалізації отримує економічні ознаки як процес відображення об'єктивної економічної реальності; по-друге, у процесі формування економічної свідомості як вищого рівня відображення економічних відносин; по-третє, як процес і результат присвоєння економічного досвіду в економічній діяльності та входження в соціально-економічне середовище [2]. Г. Сем'я стверджує, що економічну соціалізацію (в загальному контексті процесу соціалізації) можна розглядати як процес перевтілення людини в повноважного члена економічної спільноти [там само].

Ми згодні з відомими підходами вчених, які вивчали цей феномен наприкінці 90-х – початку 2000-х років у період соціально-економічних перетворень в пострадянських країнах і розглядали економічну соціалізацію як соціальний процес отримання знань, навичок, поведінки, думок, відносин і уявлень, притаманних економічному світу; як здійснення людиною різних економічних ролей в суспільстві (виробник, споживач, платник податків, акціонер тощо) [3]. Однак, на нашу думку, перше десятиріччя XXI століття було пов'язано з проявом нових факторів, які не могли бути врахованими раніше (світова криза 2008 року, яка означила негативні наслідки ліберальної моделі економічного розвитку, побудованої на ідеї отримання максимального прибутку; поглиблення процесів глобалізації й віртуалізації та, у зв'язку з цим, зміна цілей і завдань інститутів освіти; модернізація виробничо-технологічних основ економіки), що пред'являють нові вимоги до системи освіти. Виявлені проблеми є підставою для визначення нових підходів до проблем економічної соціалізації молоді.

Економічна соціалізація особистості як важливий елемент єдиного процесу соціалізації триває практично все життя і починається в дитинстві. Вже в ранньому віці у дитини при спілкуванні з батьками, однолітками починають формуватися перші уявлення про економіку, різні економічні поняття: гроші, банк, покупка, реклама, бідність тощо. На ранніх вікових етапах основну роль в економічній соціалізації відіграє сім'я. У молодшому шкільному віці в дітей з'являється цікавість до кишенькових грошей; вони здійснюють самостійні покупки, починають розуміти значущість рівня доходів сім'ї [5].

В юнацькому віці економічна соціалізація починає набувати специфічних особливостей, юнаки та дівчата більш свідомо виражають свої потреби, засвоюють поняття праці, вміння заробляти, уявлення про борг, ігри на гроші. На цьому етапі соціалізації, при збереженні ролі сім'ї, зростає вплив таких інститутів соціалізації як школа, група однолітків, засоби масової інформації, а останнім часом – інформаційна мережа Інтернет, яка забезпечує доступ до будь-якої інформації, у тому числі ділового і фінансового характеру.

На етапі навчання старшокласник оцінює себе та свої професійні можливості, формує уявлення про особистий бюджет, знайомиться з банковою системою тощо. На думку психологів, саме в період переходу від дитинства до дорослості молода людина починає брати на себе максимальну відповідальність в різних галузях особистого та суспільного життя. Юнаки і дівчата починають розмірковувати про економічну незалежність, особливості споживчої поведінки, вибір професії. У цьому віці відбувається формування ціннісних орієнтацій в економічній сфері, зміна самосвідомості [3].

Соціалізуючим середовищем на цьому етапі виступає, передусім, школа як частина соціальної системи. Старшокласники, на відміну від дітей та підлітків, вже починають самостійно освоювати деякі економічні ролі (споживача, підприємця тощо), готуватися до економічної діяльності через навчальну діяльність.

Економісти розглядають економічну соціалізацію як орієнтацію на економічну діяльність, а саму людину називають «економічною людиною». Цей аспект є дуже важливим в пізнавальній діяльності старшокласників з точки зору формування світоглядних настанов в процесі економічної соціалізації, засвоєння учнями сутності раціональної економічної поведінки.

Наведений вище аналіз наукових праць відомих дослідників дозволяє нам приєднатися до авторського підходу О. Вяткіна, який визначає економічний критерій соціалізації як «кут зору», економічним змістом якого є максимум корисності [2]. Автор зазначає, що людина і як член суспільства, і як суб'єкт економіки постійно стикається з проблемою вибору обмежених ресурсів, які має. Тому критерієм мети її економічної поведінки є максимізація вигоди (корисності), отримання найбільшого ефекту при найменших витратах.

Але в контексті нашого дослідження потрібно зазначити, що формування вміння приймати економічні рішення з урахуванням моральних орієнтирів, осмислення ціни цього вибору – це вже психолого-педагогічні завдання, що повинні реалізовуватися через економічну освіту і економічне виховання учнівської молоді.

Новий етап у дослідженні проблем економічної соціалізації представлено в дослідженнях зарубіжної соціальної та крос-культурної психології, починаючи з середини XX сторіччя [8; 9; 10]. Економічна соціалізація розглядається зарубіжними вченими, частіше за все, в межах біхевіористського підходу як процес, завдяки якому люди навчаються діяти в економіці; як вони використовують гроші та розуміють призначення економіки, що, на думку низки дослідників, методологічно обмежує сутність явища, яке вивчається.

Ми згодні з поглядами вчених, які вважають, що цей підхід враховує лише одну сторону процесу соціалізації – як середовище впливає на людину. Цей підхід характеризує ранню стадію соціалізації. Наше дослідження показало, що соціалізація в юнацькому віці відбувається в особливий період життя (стадія процесу самовизначення, у тому числі й економічного), коли особистість не лише засвоює соціально-економічний досвід, але й відтворює його, перетворюючи у власні цінності, настанови, орієнтації.

Значний внесок у вивчення процесу економічної соціалізації належить науковим працям, присвяченим проблемі входження дітей у світ грошей (О. Козлова, Н. Побірченко, Б. Стейсі, А. Фенько, А. Фернам). За даними цих досліджень, на формування монетарних уявлень впливають сімейні цінності та настанови; загальна економічна ситуація, в якій живе дитина; система розподілу в суспільстві (соціалістична або ринкова); власний досвід економічної діяльності (покупки, кишенькові гроші, власні заробітки тощо) [5; 10].

Цей аспект явища, що досліджується нами, є важливим і при вивченні ставлення старшокласників до грошей, багатства, економічного благополуччя, шляхів його досягнення, оскільки участь особистості в економічних відносинах, заснованих на принципах раціональності, не виключає питань моралі й духовності.

У вітчизняній науці проблеми економічної соціалізації вивчаються відносно нещодавно, усього два десятиріччя тому. Однак окремі аспекти цього явища розглядалися в рамках таких наук, як філософія, економічна теорія, педагогіка, соціологія, психологія. Психолого-педагогічний аспект економічної соціалізації представлено в працях Н. Дембицької, О. Лавренко, В. Москаленко, Н. Побірченко тощо.

Проведений нами науковий аналіз дозволяє виокремити три аспекти феномену, що нами вивчається, – економічний, психологічний, педагогічний. О. Вяткін, А. Журавльов, О. Козлова, В. Москаленко розглядають економічну соціалізацію як психологічний феномен, як розгляд індивідуальності особистості в контексті її взаємодії із соціумом, того, які зразки поведінки, ціннісні орієнтації, представлені суспільством, особистість обирає для себе і як потім відтворює їх в економічній діяльності.

Дослідники виокремлюють культурологічні аспекти економічної соціалізації. З цієї точки зору економічна соціалізація відбувається як процес оволодіння людиною культурного спадку, соціально значущих економічних цінностей. В. Москаленко вважає, що економічна соціалізація людини визначається рівнем її економічної культури. На думку вченої, формування економічної культури, а як наслідок і процес економічної соціалізації, повинен відбуватися через розвиток усіх її складових [6].

Отже, науковий аналіз проблеми економічної соціалізації дає змогу зробити висновок, що економічну соціалізацію старшокласників ми, передусім, повинні розглядати як процес засвоєння економічних знань, становлення сучасного економічного мислення, що передбачає оволодіння учнями основами знань про сучасну економіку, принципи і закономірності її функціонування та розвитку; засвоєння базових економічних понять і категорій.

Економічна соціалізація – це процес освоєння молоді людиною основних моделей економічної поведінки й економічних ролей, у результаті чого формується власна стратегія усвідомленої економічної поведінки, в процесі якої вона реалізує свої економічні інтереси, задовольняє свої потреби з орієнтацією на соціальні, морально-етичні настанови, вироблені в даному суспільстві. У результаті процесу економічної соціалізації старшокласники повинні стати в майбутньому активними суб'єктами економіки, які вміють аналізувати ситуації на ринку праці, володіти грамотною економічною мовою.

Процес економічної соціалізації є процесом формування ставлення підростаючого покоління до системи цінностей і моральних норм, наповнення етичним змістом економічної, у тому числі підприємницької діяльності людини, що виражається в афективній складовій процесу економічної соціалізації. У нових економічних умовах, які впливають на погляди і принципи особистості, що формується, цей компонент актуалізує психолого-виховні аспекти економічної соціалізації учнівської молоді. В цілому, результатом економічної соціалізації виступає особистість, яка має чітке уявлення про економічний світ, що її оточує; прагне до саморозвитку, до нових знань; вміє відстоювати власні світоглядні позиції.

Основна функція економічної соціалізації – адаптація молоді до динамічних суспільних умов, тобто активне пристосування суб'єктів господарювання до мінливих умов життя. На наш погляд, психолого-педагогічний аспект цієї проблеми пов'язаний, з одного боку, з тим щоб навчити молодих людей жити в суспільстві, в якому є багаті та бідні, здорові та хворі, слабкі та сильні, а, з другого боку, розвивати у підростаючого покоління якості особистості, що дозволяють пристосуватися до ринкової системи: активність, стресостійкість, цілеспрямованість, самостійність, мобільність.

Висновки. На підставі теоретичного аналізу досліджень визначено економічну соціалізацію учнівської молоді як процес засвоєння економічних знань, становлення сучасного економічного мислення, що передбачає оволодіння учнями основами знань про сучасну економіку, принципами і закономірностями її функціонування та розвитку; засвоєння базових економічних понять і категорій.

Перспективними для подальших досліджень може бути емпірична перевірка ефективності соціально-психологічного забезпечення економічної соціалізації учнів старшої школи.

Список використаних джерел

1. Андреева Г. М. Психология социального познания / Г. М. Андреева. – М. : Аспект Пресс, 2005. – 303 с.
2. Вяткин А. П. Психология экономической социализации личности: субъективно-ролевой подход: монограф. / А. П. Вяткин. – Иркутск : Изд-во Иркут. гос. ун-та, 2010. – 83 с.
3. Ермакова И. В. Социально-психологические факторы экономической социализации старших подростков : дис...канд. псих. наук. – Чебоксары, 2008. – 160 с.
4. Журавлев А. Л. Экономическая социализация детей и подростков: понимание подходов к исследованию и основные факторы / А. Л. Журавлев, Т. В. Дробышева // Вестник психологии образования. – 2008. – №2 (15). – С. 29 -35.
5. Козлова Е. В. Психологические особенности экономической социализации на разных этапах детства / Е. В. Козлова. – дис... канд. психол. наук. – Москва, 1985. – 160 с.
6. Москаленко В. В. Економічна соціалізація особистості: концептуальна модель / В. В. Москаленко // Соціальна психологія. – 2006. – №3 (7). – С.3-16.
7. Мудрик А. В. Социализация человека / А. В. Мудрик. – М. : Изд. центр «Академия», 2004. – 342с.
8. Danziger K. Children's earliest conception of economic relationships / K. Danziger // J. of Soc. Psychol. – 1958. – 47. – P. 231-240.
9. Davies E. Student attitudes to student debt / E. Davies // Journal of Economic Psychology / 1999. –Vol. 160. – P. 663- 679.
10. Furnham A. Children's understanding of the economic world /A. Furnham // Australian J. of Education. – 1986. – 30. – N 3. – P. 219-240.
11. Furnham A. The perception of poverty among adolescents / A. Furnham // J. of Adolescence. – 1982. – 5. – P. 135 - 142.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Andreeva G. M. Psihologija social'nogo poznanija / G. M. Andreeva. – М. : Аспект Пресс, 2005. – 303 с.
2. Vjatkin A. P. Psihologija jekonomicheskoy socializacii lichnosti: sub'ektivno-rolevoj podhod: monograf. / A. P. Vjatkin. – Irkutsk : Izd-vo Irkut. gos. un-ta, 2010. – 83 s.
3. Ermakova I. V. Social'no-psiologicheskie faktory jekonomicheskoy socializacii starshih podrostkov : dis...kand. psih. nauk. – Cheboksary, 2008. – 160 s.
4. Zhuravlev A. L. Jekonomicheskaja socializacija detej i podrostkov: ponimanie podhodov k issledovaniju i osnovnye faktory / A. L. Zhuravlev, T. V. Drobysheva // Vestnik psihologii obrazovanija. – 2008. – №2 (15). – S. 29-35.
5. Kozlova E. V. Psihologicheskie osobennosti jekonomicheskoy socializacii na raznyh jetapah detstva / E. V. Kozlova. – dis...kand. psihol. nauk. – Moskva, 1985. – 160 s.
6. Moskalenko V. V. Ekonomichna socializacija osobystosti: konceptualna model / V. V. Moskalenko // Socialna psihologija. – 2006. – №3 (7). – S.3-16.
7. Mudrik A. V. Socializacija cheloveka / A. V. Mudrik. – М. : Изд. центр «Академия», 2004. – 342 с.
8. Danziger K. Children's earliest conception of economic relationships / K. Danziger // J. of Soc. Psychol. – 1958. – 47. – P. 231 - 240.
9. Davies E. Student attitudes to student debt / E. Davies // Journal of Economic Psychology / 1999. – Vol. 160. – P. 663- 679.
10. Furnham A. Children's understanding of the economic world /A. Furnham // Australian J. of Education. – 1986. –30. – N 3. – P. 219- 240.
11. Furnham A. The perception of poverty among adolescents / A. Furnham // J. of Adolescence. – 1982. –5. – P. 135 - 142.

Zubiashvili, I.K. Psychological patterns of secondary school students' economic socialization in modern conditions. The article deals with the conceptual basis of economic socialization, which has theoretical and practical importance in terms of socio-economic changes that have been taking place in Ukrainian society.

The analysis of the relevant scientific literature identified the following new aspects of the process of individual economic socialization during the transformation of Ukrainian society: a sharp change in lifestyle, the impact of socioeconomic factors on youth value orientations and attitudes, the increasing role of virtual space in designing youth consciousness and behavioral practices.

The author considers the main function of economic socialization, i.e. the adaptation of the youth to changing social conditions, and discusses three aspects of economic socialization: economic, psychological and educational.

It is noted that the study of problems of economic socialization must be based on the analysis of the scientific works on children's entering the world of money (A. Kozlov, N. Pobirchenko, B. Stacy, A. Fenko, A. Fernam). This aspect of socialization is important also in studying high school students' attitudes to money, wealth, economic prosperity and ways to achieve it because the participation of an individual in the rationality-based economic relations does not exclude morality and spirituality.

It is concluded that secondary school students' economic socialization should be treated as the process of assimilation of economic knowledge and the formation of modern economic thinking, that is students' acquisition of the basic knowledge of modern economics, principles and laws of its functioning and development as well as the key economic concepts and categories.

Keywords: socialization, economic socialization, socialization aspects, functions, economic behavior

Відомості про автора

Зубіашвілі Ірина Костянтинівна, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ, Україна.

Zubiashvili, Iryna K., PhD, senior researcher, Laboratory of organizational and social psychology, G.S.Kostiuk Institute of Psychology of the NAPS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

E-mail: mrs_ira@i.ua